

شبهه احسن الخالقین

از متشابهات قرآن کریم آیه فتبارک الله احسن الخالقین است که در نظر اول منافاتی با آیه الله خالق کل شیء دارد، و شبهه در این است که مگر خالق غیر از خداوند هست که خداوند نیکوتر از آنها باشد؟ یا در ادعیه میخوانیم یا خیر الرازقین، مگر رازقی غیر از خداوند داریم؟

حال به خود قرآن رجوع میکنیم می بینیم عیسی علیه السلام را خالق خوانده و میفرماید اذ تخلق من الطین کهیئه الطیر فتنفخ فیه فتکون طیرا باذنی. و فرموده الله یتوفی الانفس و جای دیگر میفرماید قل یتوفیکم ملک الموت و قال الذین تتوفیهم الملائکه و فرموده و ما من دابة الا على الله رزقها و جای دیگر میفرماید و على المولود له رزقهن و کسوتهن و امثال این آیات بسیار است.

پس میبینیم از خلقت گرفته تا سایر افعال، باری به خداوند محدود شده و باری به سایر مخلوقات نسبت داده میشود، و ایرادی نیز ندارد اما باید بدانیم این کجا و آن کجا.

مثالی عرض کنم، شما یک تصویر زیبا میبینید، یک بار گفته میشود خلق شده توسط فتوشاپ یا گفته میشود خلق شده توسط فلان ویرایشگر. ایرادی هم بر این دو جمله وارد نیست که خالق ها متعدد

شدند. چراکه برای هر عاقلی روشن است، فتوشاپ به خودی خود تصویری را خلق نمیکند و تا ویرایشگری دانا و حکیم پشت آن نباشد، پیکسلی تغییر نخواهد کرد. و اگر به فتوشاپ خالق میگوییم به جهت ظهور فعل از سببی است که ویرایشگر اختیار نموده.

حال خداوند اینگونه تمامی افعال خود را توسط اسبابی به ظهور میرساند چنانکه امام صادق علیه السلام فرمودند **ابی الله این جری الاشياء الا بالاسباب**، و این اسباب برخی پدیدار بوده و برخی پنهانند، برخی جزئی بوده و برخی کلی هستند و آن قدر کلی، که میشوند علل اربعه خلقت و درباره ایشان میخوانیم **بکم فتح الله و بکم یختم و میخوانیم فمامن شیء منا الا و انتم له السبب** و امام صادق علیه السلام میفرماید: **نحن السبب بینکم و بین الله عزوجل**.

و در تمام موارد از کلی و جزئی، اسباب را نه میتوان شریک مسبب دانست نه وکیل او. چنانکه در مثال بالا، فتوشاپ نه شریک ویرایشگر است که بگوییم بخشی از امور را ویرایشگر انجام داده و بخشی را نرم افزار، نه وکیل او است که بگوییم ویرایشگر، کار را به فتوشاپ سپرده و خود در امور آن دخالتی ندارد.

پس حق این است که خالق بودن اسباب، ظهور خالقیت خداوند است و بنفسه فعلی ندارند. بلکه خالقیت خداوند در آنها بیش از خود آنها ظهور دارد، چنانکه میگوییم **الظاهر فی ظهوره اظهر من ظهوره**.

اما غرض این بود که هر گونه علت و سببی که برای خلقت و ابتدای عالم میخواهیم اثبات کنیم، همه اسبابی برای خداوند بوده و برای هیچ عاقلی نفی مسبب نخواهد بود و لا فاعل فی الوجود الا الله، فتبارک الله احسن الخالقین.